

سئوالاتی که با علامت مربع شروع شده ، مطالعه کنید

کلیات ۲۱

از ارزش‌گذاری خودداری کنند و هرگز اجازه ندهند که نظرهای شخصی، پژوهشهای آنان را تحت تأثیر قرار دهد یا بر نتایج پژوهش اثر بگذارد. کلاسهای درس جامعه‌شناسی از سال ۱۸۹۰، در بسیاری از دانشگاهها تشکیل شد و در سال ۱۸۹۵، مجله جامعه‌شناسی آمریکا^۱ منتشر و در سال ۱۹۰۵، انجمن جامعه‌شناسی آمریکا پایه‌ریزی شد.

اغلب جامعه‌شناسان آمریکایی دوره نخست، زاده روستاها و بسیاری از آنان، مددکار اجتماعی بودند و در وزارت کار و امور اجتماعی کار می‌کردند. طبیعی است که آنان در کارهای اولیه خود سعی داشتند مسائل اجتماعی ناشی از توسعه شهرنشینی و صنعتی شدن را حل و فصل کنند.

تمرین

۱. ارزشها و باورها،

الف) هیچ‌گونه رابطه موجهی با علم ندارند

ب) معمولاً با علم در تضادند

ج) می‌توان آنها را همچون واقعیهایی در خصوص طرفداران آن، از لحاظ علمی

بررسی کرد

د) تنها فلاسفه و الهیون به مطالعه آنها می‌پردازند

۲. یکی از ویژگیهای روش علمی آن است که منوط است به:

الف) ارزیابی اخلاقی

ب) نفوذ دانشمندان

ج) مشاهده و تجربه درست

د) همه عوامل مذکور

۳. عینیت عبارت است از:

الف) اعتقاد به مفاهیم سنتی

ب) مطالعه واقعیات

ج) بی‌اعتقادی به خدا

د) ارزیابی بی‌طرفانه

۴. یافته‌های علمی عبارت است از:

الف) حقیقت مطلق و ازلی

ب) نتایج تجربی و ناتمام

ج) بارقه الهام

د) تصمیم اخلاقی

۵. کدام‌یک از رشته‌های زیر را نمی‌توان به عنوان یک علم شناخت:

الف) انسان‌شناسی

ب) فلسفه

ج) جامعه‌شناسی

د) اقتصاد

۶. در کدام‌یک از عبارات زیر، یک بیان دقیق به کار گرفته شده است؟

الف) کمی نمک اضافه کنید

ب) یک چهارم قاشق چایخوری نمک بریزید

ج) خانه ما پر از موریانه است

د) در دانشکده‌ها، امروزه خیلی بیشتر دانشجو وجود دارد

۷. در نظر گرفتن واقعیهایی که صرفاً با عقاید فرد سازگار باشد با کدام‌یک

صفت‌های زیر مطابقت دارد؟

الف) تجربی

ب) بی‌طرفی اخلاقی

ج) جانبدارانه

د) نظام یافته

۸. یک مشاهده‌کننده علمی باید:

- (الف) در گزارش مشاهدات خود دقیق باشد
- (ب) در بیان آنچه باید مشاهده کند دقت داشته باشد
- (ج) در مشاهدات خود از نظم علمی پیروی کند
- (د) همه موارد یاد شده

۹. از جمله موانع مشاهده علمی در رفتار انسانی:

- (الف) بی‌مهارتی در انجام تجربه
- (ب) جانبداری ناخواسته
- (ج) منافع خاص کسانی که به آنچه باید مشاهده شود علاقه‌مندند
- (د) همه موارد یاد شده جز پاسخ الف

۱۰. روش علمی عبارت است از:

- (الف) معتبرترین منبع به دست آوردن دانش واقعی در خصوص انسانها
- (ب) معتبرترین منبع برای تعیین زیبایی
- (ج) معتبرترین منبع برای پیدا کردن شیوه‌هایی که افراد باید انتخاب کنند
- (د) الف و ج

پاسخها

(۱) ج (۲) ج (۳) د (۴) ب (۵) ب (۶) ب (۷) ج (۸) د (۹) د (۱۰) الف

پرسش و پاسخ

۱. بسیاری از مردم، با دانش جامعه‌شناسی و موضوع آن آشنایی ندارند. حال اگر از

شما بپرسند که دانش جامعه‌شناسی به چه چیز می‌پردازد، چه پاسخی خواهید داد؟

جامعه‌شناسی، مطالعه علمی کنش متقابل افراد انسان، و به‌ویژه، بررسی رفتارگروه‌های انسانی است.

۲. اگر جامعه‌شناس بخواهد درآمد گروهی از افراد را به صورت مقایسه‌ای مطالعه کند و سپس تأثیر آن را بر پیشرفت تحصیلی آنان بسنجد، مطالعه او یک مطالعه

الف) گذشته‌نگر

ب) مقطعی

ج) درازمدت

د) موردی است

۳. جامعه‌شناس کارش

الف) زیر فشار قرار دادن جامعه

ب) مطالعه جامعه

ج) اصلاح جامعه

د) برهم زدن جامعه است

۴. در یک مطالعه مقایسه‌ای درباره وضع زندگی دو گروه مهاجر و غیرمهاجر در یک شهر معین، جامعه‌شناس به کدام یک از طرحهای مطالعاتی زیر اقدام کرده است؟

الف) طولی

ب) گذشته‌نگر

ج) مقطعی

د) برداشتی

۵. یک گزارش توصیفی و تحلیلی غیررسمی،

الف) مطالعه‌ای برداشتی است

ب) مشاهده‌ای همراه با مشارکت است

ج) مطالعه‌ای مبتنی بر مصاحبه است

د) الف و ب

۶. مطالعه جامعه‌شناسی که در فعالیتهای گروه تحت نظارت شرکت می‌کند، به

کدام یک از موارد زیر مطابقت دارد؟

الف) مشاهده همراه با مشارکت

ب) مطالعه موردی

ج) مطالعه طولی

د) الف و ج

۷. کدام یک از منابع اطلاعات اجتماعی زیر اعتبار کمتری دارد:

الف) مشاهده همراه با مشارکت

ب) گزارشهای مبتنی بر شهود عینی

ج) مصاحبه

د) نشریات آماری رسمی و دولتی

۸. یکی از مشکلات کسب اطلاعات اجتماعی موثق عبارت است از:

الف) امکان ناپذیری آزمایش در مورد گروههای انسانی

ب) افراد مورد مطالعه، گاهی به طور ناخودآگاه در موقعیت آزمایشی، پاسخی

متفاوت با زمانی که به زندگی روزمره مشغول اند می دهند

ج) هزینه‌های مطالعات بسیار سنگین است

د) ب و ج

۹. بیشتر جامعه‌شناسان در خصوص ارزشها، بر این باور توافق دارند که:

الف) باید آنها را سرکوب کرد

ب) می توان درباره آنها به پژوهش پرداخت و آنها را نشان داد

ج) حق داریم ارزشهای خود را چون دیگر شهروندان ابراز کنیم

د) ب و ج

۱۰. جامعه‌شناسی که در مقام مشاور در برنامه‌های عملی اجتماعی به کار

می پردازد، چه نامیده می شود؟

الف) دانشمند محض

ب) دانشمند کاربردی

ج) کارشناس فنی

د) ب و ج

پاسخها

(۱) ب (۲) الف (۳) ب (۴) ج (۵) الف (۶) الف (۷) د (۸) د (۹) د (۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. تفاوت میان جامعه‌شناسی محض و جامعه‌شناسی کاربردی چیست؟

جامعه‌شناسی محض جستجوی دانش است، بی‌آنکه متعرض چگونگی کاربردهای این شناخت گردد. جامعه‌شناسی کاربردی بر دانشی استوار است که جامعه‌شناسان محض آن را گردآورده‌اند، به این امید که به کارگیری آن دانش به حل مسائل اجتماعی کمک کند؛ برای مثال، جامعه‌شناسی محض می‌خواهد به علل اساسی شورشها و اغتشاشهای نژادی پی ببرد، در حالی که جامعه‌شناسی کاربردی سعی دارد دانشی را که در این زمینه فراهم شده است به کارگیرد، تا از ادامه شورشها و اغتشاشهای نژادی جلوگیری کند.

۲. برخی از زمینه‌هایی که جامعه‌شناسی کاربردی ممکن است در آن به کار آید نام ببرید.

جامعه‌شناسی کاربردی ممکن است در زمینه بزهکاری جوانان، اعتیاد به الکل، مشکلات خانوادگی، مناسبات نژادی و قومی یا در هر زمینه دیگری که عوامل اجتماعی مشکلاتی جدی می‌آفریند، به کار رود.

۳. وجوه مشترک بین رشته‌های تخصصی جامعه‌شناسی، همچون جمعیت‌شناسی، جرم‌شناسی، جامعه‌شناسی دینی، روابط نژادی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش و دیگر رشته‌ها چیست؟

در همه این رشته‌ها و زمینه‌های تخصصی، جامعه‌شناس سعی می‌کند به تبیین چگونگی تأثیر روابط متقابل اجتماعی بر جریان رخدادها، و تأثیر نیروهای اجتماعی بر الگوهای رفتاری افراد بپردازد.

۴. جامعه‌شناسان در بررسی صور مختلف کنش متقابل اجتماعی چه روشهای عمده‌ای را به کار می‌گیرند؟

جامعه‌شناسان در پژوهشهای خود از چهار روش عمده استفاده می‌کنند که عبارت‌اند از آزمایش، نمونه‌گیری، مطالعه موردی و مشاهده همراه با مشارکت.

تمرین

۱. فرهنگ

- الف) اعتقاد به یگانگی خدا
- ب) راه حل برای مسائل اخلاقی
- ج) معیارهای زیبایی شناسی
- د) همه موارد یاد شده را در بر می گیرد

۲. قوم مداری

- الف) فقط بین افراد بی سواد رواج دارد
- ب) نامطلوب، ولی ضروری است
- ج) هم نافع و هم مضر است
- د) برای بقا مطلقاً ضروری است

۳. یکی از آثار قوم مداری این است که

- الف) کشور را از شر مجرمان و جنایتکاران حفظ می کند
- ب) به اعضای گروه حس میهن دوستی بیشتری می بخشد و مشروعیت گروه را در نزد او بالا می برد

- ج) ما را متوجه خطاها و اشتباهاتمان می کند
- د) به کاهش تنشهای بین المللی کمک می کند

۴. تفاوت انسان با دیگر حیوانات در این است که فقط انسان

الف) ویژگیهای زیستی دارد

ب) می تواند با استفاده از نمادها با دیگران ارتباط برقرار کند

ج) از محلی به محل دیگر مهاجرت کند

د) اجتماعات را سازمان می دهد

۵. یک نمونه از نسبیت فرهنگ این است که

الف) هر عملی مجاز است و الگوی خاصی که از آن پیروی کنیم وجود ندارد

ب) مجازات آدمکشی در همه دنیا، اعدام قاتل است

ج) مجازات اعدام برای قاتل، در برخی کشورها لغو شده است و در بسیاری از کشورها وجود دارد

د) نسبت در بعضی فرهنگها از فرهنگهای دیگر محسوس‌تر است

۶. ضد فرهنگ

الف) فرهنگ غالب را قدری تغییر می‌دهد

ب) با هنجارها و موازین فرهنگ غالب در جدال است و آن را طرد می‌کند

ج) سازگاری و انطباق با نظام ارزشهای فرهنگ غالب را تشویق می‌کند و پاداش می‌دهد

د) اصطلاح دیگری برای خرده‌فرهنگ است

۷. صاحب‌نظران علوم اجتماعی توافق دارند که

الف) اغلب جوامع در مقایسه با جامعه خودی «عقب‌افتاده» اند

ب) عاداتهای «بد» اجتماعی مردم را باید تغییر داد

ج) باید فهمید که منشأ و فلسفه باورها و اعمال مردم چیست

د) الف و ج

۸. فرهنگ‌پذیری هنگامی رخ می‌دهد که

الف) یک فرهنگ عناصری از فرهنگ دیگر را می‌گیرد

ب) یک فرهنگ همه عناصر بیگانه را طرد می‌کند

ج) ساخت خانواده مستحکم و انعطاف‌ناپذیر باشد

د) قوم‌مداری بسیار شدید باشد

۹. گاهی عناصر غیرمادی فرهنگ با دگرگونیهای عناصر مادی فرهنگ همگام

نمی‌شود. به چنین فرایندی ... می‌گویند.

الف) ثبات فرهنگی

ب) قوم‌مداری

ج) تأخر فرهنگی

د) نسبت فرهنگی

۱۰. زبان،

(الف) حاوی تعدادی نماد (سمبل) است

(ب) به اشاعه فرهنگ کمک می‌کند

(ج) حاصل فرهنگ است

(د) همه موارد یاد شده

پاسخها

(۱) د (۲) ج (۳) ب (۴) ب (۵) ج (۶) ب (۷) ج (۸) الف (۹) ج (۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. معنای جامعه‌شناختی واژه فرهنگ چیست؟

فرهنگ به شیوه‌های زندگی که اعضای یک جامعه می‌آموزند، در آن مشارکت دارند و از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد، اطلاق می‌شود.

۲. چگونه یک جامعه از فرهنگ متمایز می‌شود؟

فرهنگ، شیوه زندگی یک گروه است و حال آنکه جامعه گروهی از افراد است که در محل معینی اجتماع کرده، با هم زندگی می‌کنند و دارای احساس وحدت، تشکل و منافع مشترکی هستند و دست کم در بخشی از یک فرهنگ سهیم‌اند.

۳. هر فرهنگ دارای سه عنصر مادی، شناختی و قواعد سازمانی است. مثالهایی

ذکر کنید که هر یک از این سه جنبه فرهنگ را شامل شود.

جنبه شناختی یک فرهنگ شامل باورها، اسطوره‌ها، ایدئولوژیها، ارزشها، دیدگاهها و دانشهاست. جنبه فنی (مادی) هر فرهنگ شامل مهارت‌های فنی، هنرها، ابزار، وسایل و اشیاء مادی دیگری است که اعضای آن جامعه از آن استفاده می‌کنند. قواعد سازمانی را شیوه‌های زندگی مردم، آداب و رسوم، قوانین و نقشهایی تعیین می‌کند که به پایگاههای مختلف آن فرهنگ وابسته است. همچنین قواعد سازمانی شامل مقررات، نظامها و آیینهایی است که انتظار می‌رود اعضای آن گروه هنگام فعالیتهای روزمره زندگی از آن پیروی کنند.

تأثیر قرار دهد، یک نقش نمایشی را ایفا می‌کند. شخصی که یک نقش نمایشی را عهده می‌گیرد، اشخاصی را که با او سروکار دارند، معمولاً حضار یا تماشاگران تلقی می‌کند که مراقب ایفای نقش او هستند. هرگاه فرد کوشش آگاهانه‌ای به آورد تا تصویر مطلوبی را از خود نشان دهد و این تصویر را حضار یا مخاطبان بپذیرند، شاید بتوان گفت که او به هدف نقش نمایشی خود رسیده است.

مثال ۱۲

هر کس در جریان فعالیتهای طبیعی خود، گاهی نقش خود را به صورتی می‌کند که نظاره‌گران خود را تحت تأثیر قرار می‌دهد. معلمی که در کلاس آب و تاب سخنرانی می‌کند یا واعظی که با سخنان پرشوری مخاطبان را می‌کند یا فوتبالیستی که در نقش هافبک پا به توپ تا نزدیکی دروازه حریف می‌رود، همه نمونه‌هایی از این دست است.

تمرین

۱. نقش در برابر پایگاه اجتماعی، منعکس کننده

الف) حیثیت

ب) موقعیت

ج) الگوهای رفتار

د) حیثیت و موقعیت با هم است

۲. پایگاهی که در آغاز تولد به فرد اختصاص می‌یابد، یک پایگاه

الف) محقق

ب) محوّل

ج) اکتسابی

د) اشتهاری است

۳. آموختن نقش مستلزم

الف) چگونگی ایفای نقشهاست

ب) امتیازات و وظایفی است که خاص هر پایگاه اجتماعی است

- (ج) احساسات و وجهه نظرهای خاص وابسته به یک موقعیت است
(د) همه موارد با هم
۴. در یک جامعه پیچیده و در حال تحول
الف) نقشهای وابسته به سن و جنس، دقیقاً و به خوبی تعریف شده‌اند؛
ب) طیف وسیعی از پایگاههای محقق با آزادی، ارزشهای شخصی و امنیت خاطر همراه است
ج) انتخاب موقعیتهای محقق و ایجاد موقعیتهای تازه موجب اختلال، اضطراب و دلواپسی فرد می‌شود
د) الف و ج
۵. در همه جامعه‌ها، نقشها به نحوی توسعه می‌یابند که
الف) افراد احساس مفید بودن کنند
ب) اعمال و حرکات جامعه هماهنگ و آسان انجام گیرد
ج) رهبران، مردم را به صورت مؤثرتری کنترل کنند
د) همه این دلایل درست است
۶. آموختن نقشها ممکن است
الف) آگاهانه
ب) ناآگاهانه
ج) داوطلبانه و آزاد
د) همه موارد یاد شده باشد
۷. در همه جوامع
الف) نقشهای جنسی محول (انتسابی)
ب) نقشهای شغلی محول (انتسابی)
ج) نقشهای شغلی محقق (اقتسابی)
د) همه نقشها با هم وجود دارد
۸. کدام یک از افراد زیر، در یک پایگاه یا موقعیت محقق در جامعه ایران قرار دارند؟
الف) پزشک

- (ب) مرد
 (ج) دختر
 (د) همه موارد یاد شده
۹. کدام یک از موارد زیر، یک نقش انتسابی یا محول را در جامعه به عهده دارد؟
 (الف) یک شوهر
 (ب) پیرزن
 (ج) دانشجو
 (د) همه موارد یاد شده
۱۰. بسیاری از افراد می‌توانند نقشهای متعددی را با موفقیت ایفا کنند، اگر
 (الف) نقشها در زمانها و موقعیتهای مختلفی انجام گیرد
 (ب) نقشها اساساً با هم سازگار و موافق باشند
 (ج) همه نقشها با شخصیت بنیادی فرد سازگار باشند
 (د) همه موارد یاد شده

پاسخها

- (۱ ج ۲) ب (۳ د ۴ ج ۵ ب ۶ د ۷ الف ۸ الف ۹ ب ۱۰ د)

پرسش و پاسخ

۱. معنای جامعه‌شناختی واژه پایگاه چیست؟ چگونه پایگاه یک فرد از نقش او

متمایز می‌شود؟

پایگاه، به موقعیت و جایگاهی اطلاق می‌شود که فرد در یک گروه احراز می‌کند. نقش، به رفتارهایی اطلاق می‌شود که از فرد. به مناسبت احراز یک پایگاه معین اجتماعی، انتظار می‌رود.

۱. چند مثال بزنید که پایگاههایی را که فرد احراز می‌کند نشان دهد، نقشهای یکی از این پایگاهها را بنویسید.

۲. آب و هوا و محیط جغرافیایی

- (الف) حدود رشد فرهنگی ملت را مشخص می‌سازد
- (ب) بر تحول فرهنگی تأثیری ندارد
- (ج) عامل تعیین کننده رشد فرهنگی است
- (د) تعیین کننده رشد اجتماعی است

۳. انسان از آن جهت با دیگر پستانداران متفاوت است که

- (الف) به هنگام تولد، نسبت به دیگر پستانداران استقلال بیشتری دارد
- (ب) به هنگام تولد وابسته‌تر، و از حیوانات دیگر بی‌پناه‌تر است
- (ج) فقط افراد انسان از نظر غریزی تک‌همسرند
- (د) موارد ب و ج

۴. کدام یک از عبارات زیر از دید جامعه‌شناسان پذیرفتنی‌تر است؟

- (الف) رقابت‌جویی در ذات انسان نهفته است
- (ب) طبیعت انسان اقتضا می‌کند که برای موفقیت شخصی تلاش کند
- (ج) تنبیه به طور عام و همه‌جایی مؤثرترین وسیله آموزش هنجارهای جامعه کودک است
- (د) در جامعه‌ای که هنجارهای فرهنگی و الگوهای اجتماعی بر همکاری تأکید می‌ورزند، به نظر می‌رسد که افراد، کمتر به زیان دیگران موفقیت شخصی کسب می‌کنند

۵. خود

- (الف) یک مفهوم فطری است
- (ب) به تدریج تحت موقعیتهای مختلف تحقق می‌پذیرد
- (ج) موضوعی است که به صورت اجتماعی آموخته می‌شود
- (د) مانع رشد خویشتن^۱ است

۶. تصویر «خود آینه‌ای»، حاصل

- الف) ادراک ما از آن چیزی است که در نظر دیگران جلوه می‌کند
- ب) تصور ماست از آنچه دیگران درباره ما داوری می‌کنند
- ج) احساسی است که نسبت به قضاوت همسالان خود داریم
- د) ترکیبی از عوامل یاد شده

۷. گروه مرجع

- الف) گروهی است که نقش مهم‌تری را در رشد مفهوم خود، از گروههایی که درباره آنها شناخت کمی داریم ایفا می‌کند
- ب) به گروهی اطلاق می‌شود که مرجع شغلی را معین می‌کند
- ج) داوریهای درست و دقیقی را در خصوص شخصیتمان برای ما فراهم می‌کند
- د) الف و ج

۸. هر شخص، از جهتی

- الف) شبیه مردم دیگر است
- ب) شبیه برخی از مردم است
- ج) به هیچکس شبیه نیست
- د) همه موارد یاد شده

۹. مفهوم «دگری تعمیم‌یافته»، از نظر جرج هربرت مید بر این نکته تأکید دارد که

- الف) ما شیوه‌های داوری دیگران را درباره خود کاملاً می‌پذیریم
- ب) دیگران از دیدگاه خود، خیلی عام و کلی هستند
- ج) خود جنبه بازتابی دارد؛ یعنی خود به همان صورتی مورد داوری خویشان قرار می‌گیرد که دیگران درباره او داوری می‌کنند
- د) موارد ب و ج

۱۰. حفظ احترام خود بستگی دارد به

- الف) شیوه‌های رفتار خود ما
- ب) اینکه دیگران ما را در چه مرتبه‌ای قرار می‌دهند

ج) تفسیری که ما از داوری دیگران درباره خودمان داریم
 د) توانایی ما در نادیده گرفتن تحقیقی که دیگران نسبت به ما روا می‌دارند

پاسخها

۱) د ۲) الف ۳) ب ۴) د ۵) ج ۶) د ۷) الف ۸) د ۹) د ۱۰) ج

پرسش و پاسخ

۱. کدام استعدادهای زیست‌شناختی بشر فرایند اجتماعی شدن را آسان می‌کند؟
 انسانها مغز تکامل یافته‌ای دارند که استعداد فراگیری، به کار بردن نمادها و توانایی برقراری ارتباط مؤثر با افراد دیگر را به آنان داده است. مهارت در به‌کارگیری نمادها این امکان را برای انسانها فراهم می‌سازد که میراثهای خود را از نسلی به نسل دیگر منتقل کنند. همچنین، بر خلاف حیوانات، فقط غریزه بر رفتار انسانها حاکم نیست. جامعه انسانی می‌تواند نیازها و سابقه‌های اعضای خود را به سمت اهداف اجتماعی خاصی هدایت کند.

۲. اجتماعی شدن چیست؟

اجتماعی شدن فرایندی است که به انسان می‌آموزد که چگونه در جامعه به عنوان یک عضو مؤثر مشارکت کند. در روند اجتماعی شدن، انسان می‌آموزد که با اعضای دیگر جامعه همکاری کند و از هنجارهای اجتماعی پیروی کرده، نقشهای خود را با توجه به قواعد و مقررات جامعه، به درستی ایفا کند. در فرایند اجتماعی شدن است که میراث فرهنگی از نسلی به نسل بعد منتقل می‌شود، فرد شخصیت خود را می‌یابد و در طول آن تصویر خاصی از خود می‌سازد.

۳. برخی از عوامل مؤثر بر اجتماعی شدن فرد را نام ببرید.

خانواده، مدرسه، مسجد، تماس با دوستان و همکاران و رسانه‌های جمعی را می‌توان جزو عوامل مؤثر بر اجتماعی شدن فرد دانست.

۴. آیا جامعه‌شناسان، وارثت را بیشتر از محیط بر رشد فرد مؤثر می‌دانند؟

احساسات خود را با زبان و از صمیم قلب نسبت به یکدیگر ابراز می‌کنند. در خصوص گروه‌های صمیمی از این دست، چندین مسئله به نسبت مهم مطرح شده که مربوط به عملکرد این‌گونه گروه‌هاست. یکی از این مسائل، تنش‌های احساسی و بدنی ناشی از زیر ذره‌بین قرار گرفتن اعضای آن توسط دیگران است که ممکن است برای عده‌ای تحمل‌پذیر نباشد و به لطمه بزند.

۱. کدام یک از موارد زیر، تجمع^۱ نام دارد؟

الف) شرکت ملی غیرانتفاعی

ب) ساکنین یک خوابگاه

ج) یک تیم بسکتبال

د) همه موارد یاد شده

۲. اعضای یک درون‌گروه به نظر می‌رسد که

الف) با اعضای برون‌گروه سروکاری ندارند

ب) برای اعضای برون‌گروه ارزش انسانی قائل نیستند

ج) آنان فقط متعلق به درون‌گروه خودند

د) همه موارد یاد شده

۳. گروه مرجع

الف) در واقع همان درون‌گروه است

ب) الزاماً همان گروهی نیست که در حال حاضر عضو آنیم

ج) منظور گروهی است که با تحسین یا تردید به آن می‌نگریم

د) موارد الف و ج

۴. کدام یک از جملات زیر درست است؟

الف) شخصیت کلی فرد در یک گروه ثانوی مهم‌تر از شخصیت او در یک گروه نخستین است

ب) مشخصه گروه ثانوی، روابط از نوع گزلفشافت است

ج) گروه‌های ثانوی روابط بسیار نزدیکی با هم دارند

د) گروه نخستین، یک گروه غیر شخصی است

۵. روابط گمیشافتی

الف) خاص و محدودند

ب) مبتنی بر منافع شخصی است

ج) دقیقاً حالت رسمی دارند

د) مبتنی بر احساسات‌اند

۶. کدام یک از گروه‌های زیر در جامعه ما گروه ثانوی تلقی می‌شوند؟

الف) خانواده

ب) اتحادیه کارگری

ج) گروه کودکان همبازی

د) مسافران یک اتوبوس

۷. روابط میان یک مشتری و حسابدار یک فروشگاه بزرگ را می‌توان نمونه

الف) روابط نخستین

ب) روابط ثانوی

ج) روابط گزلفشافتی

د) ب و ج دانست

۸. گروه‌های دارای نفوذ، معمولاً در جوامعی یافت می‌شود که

الف) فوق‌العاده صنعتی شده‌اند

ب) در جوامعی که پیش از ابداع خط و کتابت می‌زیستند

ج) جوامع مبتنی بر نظام خویشاوندی

د) در جوامع خیلی همگون

۹. از میان جملات زیر کدام یک درست‌تر است؟

الف) جامعه‌شناسان بر سر یک تعریف معین از «گروه» توافق کامل ندارند
 ب) بسیاری از جامعه‌شناسان گمان می‌کنند که گروه، شامل هر گونه تجمع یا جمعی از مردم است

ج) بیشتر جامعه‌شناسان معتقدند که گروه، یک طبقه از مردم است
 د) همه جامعه‌شناسان بر سر این امر توافق دارند که همه اعضای گروه باید بدون استثنا، در عضویت گروه و کنش متقابل مشارکت داشته باشند

۱۰. احکام قالبی از این رو اهمیت دارد که

الف) معمولاً شرح دقیقی از رفتار شخصی اعضای گروه به ما می‌دهد
 ب) هیچ‌کس تاکنون آن را نادرست ندانسته است

ج) احکام قالبی نیز همواره متکی بر پژوهشهای تجربی است
 د) بسیاری از مردم، ابتدائاً بیش از آنکه با اشخاص واقعی در ارتباط باشند، با احکام قالبی سروکار دارند

پاسخها

۱) ب (۲) د (۳) ب (۴) ب (۵) د (۶) ب (۷) د (۸) الف (۹) الف (۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. چگونه گروهها را از دسته‌ها و تجمعه‌ها تمیز می‌دهیم؟

منظور از تجمع، حضور تعدادی افراد است که بر حسب اتفاق در یک محل جمع شده، مدت زمان معینی را با هم می‌گذرانند، اما با یکدیگر در کنش و واکنش نیستند. دسته در اینجا عبارت است از اشخاصی که در صفت یا خصیصه معینی به یکدیگر شبیه‌اند. گروه اجتماعی عبارت از تعداد افرادی است که در فعالیت مشترکی درگیرند و به طور مستمر، با یکدیگر ارتباط متقابل دارند.

۲. آیا می‌توانید مثالهایی برای دسته، تجمع و گروه اجتماعی ذکر کنید؟

یک گروه، به طور دسته‌جمعی در آن مشارکت دارند. معمولاً ایدئولوژی توجیه‌کننده
 منافع خاص اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی یا سیاسی گروه خاصی است و جهان را
 بر حسب دیدگاه‌های پذیرفته‌گروه، تفسیر و توجیه می‌کند.

مثال ۲۲

کمونیسم، پروتستانیسم و دموکراسی را می‌توان ایدئولوژی‌هایی دانست که
 هر کدام، پاسخگوی نیازهای گروه‌های اجتماعی معینی هستند.

تمرین

۱. کدام یک از موارد زیر را نمی‌توان نهاد اجتماعی دانست؟

الف) خانواده

ب) مدرسه

ج) کلیسا

د) دسته‌ای از افراد

۲. رفتار نهادی را با کدام یک از مشخصه‌های زیر نمی‌توان بازشناخت؟

الف) واکنش‌های مورد انتظار

ب) واکنش‌های خودانگیخته

ج) واکنش‌های پیش‌بینی‌پذیر

د) واکنش‌های الگو شده

۳. نهادهای اجتماعی را از انجمنها، بر چه اساس می‌توان متمایز کرد؟

الف) همه نهادهای اجتماعی انجمنهایی منضم به خود دارند

ب) انجمنها، گروه‌های سازمان‌یافته‌ای از افراد هستند، در حالی که نهادهای

نظام‌های استقرار یافته جزو رفتارهای هنجاری است

ج) انجمنها ممکن است نهادی شوند، اما نهادها جنبه انجمن ندارند

د) همه این عبارات کمک می‌کند که این دو مفهوم را از یکدیگر متمایز کنیم

۴. نهادی شدن عبارت است از

الف) استقرار هنجارهای رفتاری و باورداشتهای

ب) قرار دادن بیماران روانی در بیمارستانهای روانی

ج) تکرار عادات اجتماعی تا به صورت الگوهای مورد انتظار رفتار در آیند.

د) موارد الف و ج

۵. کدام یک از موارد زیر را نمی توان کارکرد پنهانی نهاد دین دانست؟

الف) تقویت احساسات ملی

ب) پرورش آیینها و مناسک دینی

ج) تغییر دادن خصوصیات خانواده

د) رشد و ارتقای روحیه اجتماعی

۶. کدام یک از موارد زیر کارکرد آشکار نهاد آموزش و پرورش به شمار نمی رود؟

الف) به تأخیر انداختن ورود نسل جوان به بازار کار

ب) حفظ فرهنگ

ج) رشد حرکت مردم سالاری (دموکراسی)

د) توسعه و رشد دانش

۷. پایگاه اجتماعی نهادی شده به

الف) شخصی که از نظر روانی دچار اختلال شده است

ب) یک موقعیت دقیقاً تعریف شده در نظام اجتماعی

ج) جایگاهی که خلاقیت و خودانگیختگی را تشویق می کند

د) شخصی که به یک طبقه اقتصادی و اجتماعی بالاتر ارتقا پیدا کرده است،

اطلاق می شود

۸. در کدام یک از موارد زیر رابطه میان نهادها منعکس می شود؟

الف) در نظام نهادی شده، تعداد فراوانی از حاشیه نشینان جا می گیرند

ب) نهادهای اجتماعی معمولاً هماهنگ با هم عمل می کنند

ج) هر نهاد اجتماعی عمده، دیر یا زود تحت تأثیر تغییراتی قرار می گیرد که در

دیگر نهادها رخ داده است

د) موارد الف و ب

۹. هنگامی که وسایل نهادی به هدفهای نهادی تبدیل می‌شود،

(الف) مثل این است که نهاد مرده باشد

(ب) دگرگونیهای ناشی از آن، احتمالاً به صورت عامل مخرب برای خود نهاد

آشکار می‌شوند

(ج) معمولاً بیشتر کارکنان آن تجدید سازمان را از درون آغاز می‌کنند

(د) ممکن است هیچ‌کدام از موارد یاد شده اتفاق نیفتد

۱۰. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

(الف) کارکرد نهاد ممکن است تغییر کند، ولی بسیاری از نقشهای قبلی آن

استمرار می‌یابد

(ب) نهادها دوام دارند، حتی اگر افرادی که پایگاههای نهادی شده را اشغال

می‌کنند، نهاد را ترک کنند

(ج) نهادها، هم از طریق کارکردهای جدید به آهستگی دچار تغییر می‌شوند و

هم از طریق تعدیل عملکردهای پیشین

(د) همه موارد یاد شده

پاسخها

(۱) د (۲) ب (۳) د (۴) د (۵) ب (۶) الف (۷) ب (۸) ج (۹) ب (۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. اگر جامعه‌ای بخواهد به حیات خود ادامه دهد، باید بتواند به نیازهای اساسی

خود پاسخ گفته، برخی از نیازهای خود را برآورده سازد. کدام نیازهای اساسی

را برای چنین جامعه‌ای ضروری می‌دانید؟

اگر جامعه‌ای بخواهد به حیات خود ادامه دهد، باید بتواند جمعیت خود را

بازتولید کند، اعضایش را اجتماعی کند، کالا و خدماتی را تولید و توزیع کند و از

طریق نظام حکومتی و عضویت افراد در یک نظام باورداشت دینی، نظم را حفظ

انتظارات و نقشهای طرفین ازدواج از جنگ دوم جهانی به بعد، به شدت تحول یافته، و به ویژه نقش زن، بیشتر تغییر کرده است. زنها به صورت روزافزون به کار روی آورده‌اند و به درآمد خانواده کمک می‌کنند و به همان نسبت از اقتصاد بیشتری برخوردارند. بسیاری از زنهای طبقه متوسط، امروزه تحصیلات خود را به پایان می‌رسانند و سپس ازدواج می‌کنند و تا تولد اولین فرزند به کار می‌پردازند. برای نگهداری بچه، یا از مهدکودک استفاده می‌کنند یا کس دیگری را برای نگهداری او استخدام می‌کنند تا مادر بتواند به طور تمام وقت، در خارج از خانه کار کند. جنبش آزادی زنان در کشورهای غربی تا حد زیادی ارزشهای اجتماعی را تغییر داده و زمینه را برای چنین رفتارهایی آماده کرده است، به طوری که این الگوها، به صورت الگوی رفتاری قابل قبول در جوامع صنعتی پذیرفته شده است.

تمرین

۱. به گروه مرکب از شوهر، زن و فرزندان

(الف) خانواده همخون

(ب) خانواده زن و شوهری (یا هسته‌ای)

(ج) خانواده گسترده

(د) خانواده چندهمسری می‌گویند

۲. به ازدواج یک مرد با چند زن،

(الف) چندشوهری

(ب) چندهمسری

(ج) برون‌همسرگزینی

(د) درون‌همسرگزینی می‌گویند

۳. شایع‌ترین شکل ازدواج،

(الف) چندشوهری

(ب) چندزنی

ج) تک همسری

د) هیچ کدام از موارد یاد شده است

۴. کارکردهای خانواده

الف) تولید مثل

ب) اجتماعی کردن کودک

ج) درون همسرگزینی

د) موارد الف و ب را در برمی گیرد

۵. داشتن بیش از یک همسر را

الف) چندزنی

ب) برون همسرگزینی

ج) چند همسری

د) درون همسرگزینی می گویند

۶. موفق ترین الگو برای انتخاب همسر هنگامی به دست می آید که

الف) گزینش را به زن و مردی واگذار کنیم که می خواهند ازدواج کنند

ب) والدین تصمیم بگیرند که فرزندشان با چه کسی ازدواج کند

ج) امکان هماهنگی بین زوجین آینده را به مشاوران خبره یا به کامپیوتر

واگذار کنیم

د) این جریان برحسب رسم و سنت در هر فرهنگی متفاوت باشد

۷. به چه دلیل خانواده در جوامع جدید برخی از کارکردهای خود را از دست داده

است؟

الف) صنعتی شدن

ب) توسعه شهرنشینی

ج) تحرک جغرافیایی

د) همه دلایل مذکور

۸. بسیاری از خانواده‌ها کودکان خود را در زندگی برای پایگاهی تربیت می‌کنند.
 الف) همانند پایگاه خودشان باشد
 ب) از پایگاه خودشان بالاتر باشد
 ج) در مرحله نخست، پایین‌تر از پایگاه خودشان، و در مرحله بعد، با آن برابر باشد
 د) پایین‌تر از پایگاه خودشان باشد
۹. در میان عوامل مؤثر بر افزایش طلاق در ایران، کدام مورد را می‌توان مهم‌تر دانست؟

- الف) دخالت خویشاوندان در تعیین همسر برای فرزندان
 ب) سن پایین ازدواج برای دختران
 ج) توسعه زندگی شهری و صنعتی
 د) موارد ب و ج

۱۰. معمول‌ترین شکل ازدواج در جهان امروز،

- الف) چندشوهری
 ب) چندهمسری
 ج) تک‌همسری
 د) همه انواع به طور مساوی است

پاسخها

۱) ب ۲) ب ۳) ج ۴) د ۵) الف ۶) د ۷) د ۸) الف ۹) د ۱۰) ج

پرسش و پاسخ

۱. در ساخت خانواده‌ها، برحسب فرهنگهای مختلف، تفاوت و تنوع بسیاری مشهود است. جامعه‌شناسان تا به حال کدام نوع از ساختار خانواده را مورد بررسی قرار داده‌اند؟

ادامه خواهد داشت، بسیاری اعتقاد دارند که آموزش عالی به طور فزاینده‌ای برای استادان و دانشجویانی مشخص خواهد شد که از لحاظ جغرافیایی پراکنده خواهد بود. آموزش از راه دور هم برای استادان و هم دانشجویان ضروری خواهد بود زیرا فناوری آن را امکان‌پذیر خواهد ساخت و آموزش عالی از چند نیمسال تحصیلی معین به فرایند مادام‌العمری یادگیری تغییر شکل خواهد داد و این امر بر اثر یک اقتصاد جهانی به سرعت دگرگون‌شونده حتمی الوقوع است.

تمرین

۱. آموزش و پرورش در گذشته بر عهده چه کسانی بود؟

الف) خانواده، مسجد و کلیسا

ب) مسجد و کلیسا

ج) مدرسه

د) خانواده

۲. مدارس امروز کدام یک از مهارت‌های زیر را به دانش‌آموزان انتقال می‌دهند؟

الف) خواندن و نوشتن

ب) ارزشها و هنجارها

ج) اعتقادات و نگرشها

د) همه موارد

۳. هدف از آزمونهای موفقیت تحصیلی چیست؟

الف) شناسایی توانایی و استعداد افراد

ب) پیش‌بینی شغلی دانش‌آموزان

ج) موارد الف و ب

د) هیچ‌کدام

۴. کدام یک از موارد زیر جزو کارکردهای پنهان نهاد آموزش و پرورش نیست؟

الف) نظم و مقررات

ب) درک خواندن

- ج) تعاون و سازگاری و هماهنگی
د) ازدواج دختران و پسران دانشجو
۵. معلمان غالباً دانش آموزان را بر چه اساسی ارزیابی می کنند؟
الف) زرنگ بودن دانش آموزان
ب) طبقه اجتماعی دانش آموزان
ج) موارد الف و ب
د) هیچ کدام
۶. رابرت روزنتال و لنور جیکوبسن در کتاب خود به نام پیگمالیون می خواستند چه چیزی را بر روی موفقیت کودکان مورد بررسی قرار دهند؟
الف) والدین
ب) کلاس درس
ج) محیط مدرسه
د) معلم
۷. کدام یک از مکاتب زیر برای تحلیل آموزش پنهان در مدرسه مورد استفاده قرار می گیرند؟
الف) کارکردگرایی
ب) کشمکش
ج) کنش متقابل نمادی
د) هر سه مورد
۸. کدام یک از گروههای زیر آینده نامطمئن تری دارند؟
الف) دانش آموزان پسر
ب) دانش آموزان دختر
ج) هر دو
د) هیچ کدام

۹. کدام یک از گروه‌های زیر در مدارس مختلط از لحاظ درسی ناموفق‌ترند؟

الف) پسران

ب) هم دختران و هم پسران

ج) دختران

۱۰. کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح است؟

الف) معایب مدارس دولتی بیش از معایب مدارس خصوصی است

ب) معایب مدارس خصوصی بیش از معایب مدارس دولتی است

ج) مدارس دولتی و خصوصی مزایا و معایب خاص خود را دارند

پاسخها

۱) الف (۲) د (۳) ج (۴) ب (۵) ج (۶) د (۷) د (۸) الف (۹) ب (۱۰) ج

پرسش و پاسخ

۱. تفاوت بین آموزش و پرورش در گذشته و حال چیست؟

آموزش و پرورش در گذشته بر عهده خانواده بود. خانواده همراه با اجتماع محلی (روستایی) و مسجد و کلیسا عوامل عمده اجتماعی‌کننده در زندگی کودک بودند. امروزه عمدتاً مدرسه و دانشگاه بخش اعظم آموزش و پرورش افراد را بر عهده دارند.

۲. از دیدگاه کارکردگرایان، نهاد آموزش و پرورش در جامعه جدید چه کارکردهایی

را بر عهده دارد؟

از دیدگاه کارکردگرایان نهاد آموزش و پرورش در جامعه جدید کارکردهای زیر را بر عهده دارد: انتقال فرهنگی، همبستگی اجتماعی، انتخاب و به نمایش گذاشتن استعدادها، برتر، ارتقاء و رشد فردی، اشاعه، حفظ و تولید دانش.

۳. کارکردهای پنهان آموزش و پرورش چیست؟

مدرسه و دانشگاه علاوه بر بالا بردن سطح دانش افراد، نقشهای غیر درسی دیگری را ایفا می‌کنند که از پیش برنامه‌ریزی نشده‌اند. این نقشها یا کارکردها را

نمبرین

۱. نظارت اجتماعی عبارت است از

الف) ممانعت از هرگونه قانون شکنی

ب) شبکه انتظارات آموخته شده، درباره اینکه اعضای مختلف گروه چگونه باید رفتار کنند

ج) وسایلی که گروه با آن اعضای خود را وادار می کند که آنچنان که باید، با هم رفتار کنند

د) دو مورد ب و ج

۲. گروههای نخستین کدام یک از روشهای زیر را برای نظارت بر اعضای خود به کار

نمی بندد؟

الف) بدگویی

ب) تمسخر

ج) بدنام کردن

د) پیگیری قانونی متجاوز

۳. نظارت اجتماعی، در حقیقت دنباله گسترش

الف) صنعتی شدن

ب) اجتماعی شدن

ج) شهرنشینی

د) دگرگونی اجتماعی است

۴. مقررات رسمی جامعه که از پشتوانه قانونی تنبیه و مجازات برخوردار است،

با عنوان

الف) قانون

ب) آداب و رسوم

ج) عرفها

د) ارزشها شناخته می شود

۵. کدام یک از موارد زیر را می‌توان نمونه‌ای از هنجارهای مجاز دانست؟

الف) تقلب در مالیاتها

ب) خودداری از کمک به خانواده و خویشان

ج) رانندگی در قسمت مجاز

د) مجاز شمردن ازدواج با خویشان نزدیک

۶. پذیرش هنجارها هنگامی صورت می‌گیرد که

الف) یک دانشجو از دانشگاه فارغ‌التحصیل می‌شود

ب) فرد خواندن و نوشتن را فرا می‌گیرد

ج) ارزشها مبهم و نامشخص باشد

د) افراد بلافاصله بتوانند بین رفتار شایست و ناشایست تمایز قائل شوند

۷. تعارض میان هنجارها، غالب اوقات محصول

الف) عضویت در گروههای متعدد

ب) اجتماعی شدن نارسا

ج) روان‌پریشی

د) ناکامی در پذیرش مسئولیتهای فردی است

۸. نظارتهای اجتماعی غیررسمی را اغلب، کدام یک از نهادهای زیر اعدا

می‌کنند؟

الف) دولت

ب) گروههای نخستین

ج) محیط کاری

د) نهادهای آموزشی

۹. کدام یک از سازمانهای زیر به نظر می‌رسد که نظارت اجتماعی رسمی را بر

نداشته باشد؟

الف) پلیس

ب) مؤسسات رفاهی و مددکاری

ج) هم‌کلاسیها

د) دادگاهها

۱. کدام یک از موارد زیر را نمی‌توان جزو مکانیسمهای نظارت اجتماعی دانست؟

الف) محرومیت از حقوق اجتماعی

ب) بدنام کردن

ج) تمسخر

د) زندان

پاسخها

۱) ج (۲) د (۳) ب (۴) الف (۵) ج (۶) د (۷) الف (۸) ب (۹) ج (۱۰) د

پیش و پاسخ

۱. نظارتهای اجتماعی چیست؟

نظارتهای اجتماعی ساز و کارهایی است که جامعه آن را برای وادار کردن اعضایش به سازگاری و انطباق با جامعه و دلسرد کردن آنان از ناسازگاری، به کار می‌گیرد.

۲. چرا نظارتهای اجتماعی برای جامعه مهم شمرده می‌شود؟

نظارت اجتماعی به این دلیل ضروری است که جامعه نمی‌تواند به آرامی به کارکردهای خود ادامه دهد، مگر آنکه اعضایش خود را با موازین و هنجارها منطبق ساخته، نقشهای محول شده را انجام دهند و فعالیتهای خود را طوری هماهنگ کنند که جامعه یا گروه بتواند به اهداف خود دست یابد.

۳. توضیح دهید که چگونه انحراف از معیارهای جامعه، از طریق فشارهای

بیرونی و نظارتهای درونی شده تحت نظارت قرار می‌گیرد؟

نرس از مجازات و میل به گرفتن پاداش، ویژگی مشترک همه افراد است. رفتارها ممکن است از طریق نظارت بیرونی یا درونی پاداش داده شوند یا مورد تنبیه واقع

می‌کند، ظاهراً کامل‌ترین آمار جرم و جنایت را در بر می‌گیرد، با وجود این، گزارش کامل جرم و جنایت تنها شامل جرایمی است که به پلیس یا دادگستری گزارش شده است. جرایم و جنایات دیگری وجود دارد که به طور کلی از محدوده گزارشهای رسمی خارج است. این‌گونه جرایم شامل تجاوز به ناموس، جنایات به اصطلاح «بدون قربانی» و بازیهای بی‌سروصدا در داخل گروههایی است که به هم اعتماد دارند. جرم‌شناسان معتقدند که سطح کنونی جرم و جنایات در اکثر کشورها شاید چندین برابر میزانی باشد که گزارش می‌شود و این امر حتی در مورد کشورهای پیشرفته صنعتی مانند ایالات متحد نیز صادق است.

نفرین

۱. به طور کلی، جوامع گرایش دارند که

(الف) غالب منحرفان را ندیده بگیرند

(ب) برخی منحرفان را تنبیه و نسبت به بعضیها غفلت کنند

(ج) همه منحرفان را مجازات کنند

(د) همه انحرافات را بپذیرند

۲. انحرافات اجتماعی در جوامعی کمتر رخ می‌دهد که

(الف) بسیار پیچیده‌اند

(ب) پایگاهها در آن بیشتر اکتسابی است و کمتر انتسابی

(ج) ابتدایی و توسعه نیافته‌اند

(د) تقسیم کار اجتماعی در آنها بسیار پیچیده است

۳. کدام یک از گزاره‌های زیر درست‌تر است؟

(الف) برخی افراد از هر حیث منحرف‌اند

(ب) اغلب افراد به هیچ‌وجه کج‌رو نیستند

(ج) معدود افرادی هستند که هیچ‌گونه کج‌روی ندارند

(د) هیچ کدام از گزاره‌های یاد شده درست نیست.

۴. اصطلاح فرد منحرف

- الف) تنها مربوط به مجرمان می‌شود
  - ب) ممکن است هم برای اشخاص کودکان و هم نابغه‌ها به کار رود
  - ج) تنها مرجعش افراد غیراخلاقی است
  - د) همه موارد مذکور درست است
۵. با کدام نظریه‌ها می‌توان تا حدی ناسازگاری افراد را با هنجارها تبیین کرد؟

الف) نظریه‌های مبتنی بر وضعیت ظاهری افراد

ب) نظریه‌های جامعه‌شناختی

ج) نظریه‌های روانکاوی

د) همه موارد مذکور

۶. کدام یک از موارد زیر را می‌توان نسبت به هنجارها منحرف دانست؟

الف) «مادر نمونه»

ب) فرد جانی

ج) عضو شبکه «دزدان»

د) همه موارد مذکور

۷. منظور فروید از نهاد چیست؟

الف) وجدان

ب) غرایز نخستین

ج) نظارتهای معقول

د) آرزوی مرگ

۸. کدام یک از گزاره‌های زیر بیشتر می‌تواند مورد قبول جامعه‌شناسی باشد؟

الف) جوامع کامل، افراد منحرف ندارند

ب) هنجارهای خرده فرهنگها در واقع نوعی فرار از هنجارهای جامعه کل است

ج) دگرگونی اجتماعی بدون قدری ناسازگاری با هنجارهای سنتی امری

ناممکن است

د) موارد ب و ج

۹. کدام یک از موارد زیر صحیح است؟

الف) فرد منحرف در یک جامعه معین، احتمالاً در جامعه دیگر نیز منحرف است

ب) می‌توان نوابغ را در همه جامعه‌ها یافت

ج) ظاهراً افراد سنت‌گرا منحرف نمی‌شوند

د) هیچ‌کدام از موارد یاد شده

۱۰. کدام یک از افراد زیر بهتر مشخص‌کننده انحراف ابتدایی است؟

الف) دزد حرفه‌ای

ب) کسی که تصادفاً با سرعت غیرمجاز رانندگی می‌کند

ج) انحراف جنسی آشکار

د) رهبر دستجات چاقوکش

پاسخها

۱) ب ۲) ج ۳) ج ۴) ب ۵) د ۶) د ۷) ب ۸) د ۹) د ۱۰) ب

پرسش و پاسخ

۱) معنای جامعه‌شناختی اصطلاح انحراف (کج‌روی) چیست؟

از نظر برخی جامعه‌شناسان، اصطلاح انحراف به الگوهای رفتار غیرقابل قبول، الگویی که برخلاف هنجارهای جامعه است، یا به عمل یا الگوی رفتاری که قوانین و مقررات اجتماعی را نقض می‌کند، اطلاق می‌شود.

۲) برخی از رفتارهای انحرافی را که جامعه‌شناسان مورد مطالعه قرار می‌دهند نام ببرید.

جامعه‌شناسان در ضمن مطالعات دیگر خود، به بررسی الکلیسم، اعتیاد، فحشا، جرایم جنسی، خودکشی، جرایم طبقه مرفه، جرایم گروهی و سازمان‌یافته، جرایم جوانان، بیماریهای روانی و آدمکشی نیز می‌پردازند.

۳) چه تفاوتی بین شکل‌های ابتدایی انحراف و صور ثانوی آن وجود دارد؟

خودبینی برمی شمروند و حال آنکه اعضای طبقه اجتماعی بالا احساس می کنند که طرز رفتارشان کاملاً شایسته است و به اعضای طبقه پایین به دیده تحقیر می نگرند.

نبرین

۱. کدام یک از جمله های زیر بیشتر در مورد طبقات اجتماعی صدق می کند؟

الف) طبقات اجتماعی در بیشتر موارد، کاملاً از هم متمایزند

ب) درجه بندی میان قشر اجتماعی، اغلب مبهم و نامشخص است

ج) اگر یک فرد در یک اجتماع، عضو «طبقه بالا» قلمداد شد، در همه جوامع

«برتر» قلمداد می شود

د) تعداد طبقات اجتماعی در همه جوامع، احتمالاً یکسان است

۲. تقسیم جوامع به طبقات اجتماعی، عمدتاً به کدام یک از علل زیر صورت

گرفت؟

الف) نیاز مردم به احساس برتری نسبت به دیگران

ب) جوامع نمی توانند به آرامی پیش بروند، مگر اینکه عده ای از مردم، نسبت به

بقیه، از منزلت اجتماعی بیشتری برخوردار شوند

ج) تقسیم کار در هر جامعه ای موجب می شود که به برخی از اشخاص نسبت به

دیگران، مسئولیت بیشتری سپرده شود

د) همه دلایل یاد شده

۳. به طور کلی، هر طبقه اجتماعی

الف) یک نظام رفتار است

ب) مجموعه ای از ارزشهاست

ج) شیوه ای از زندگی است

د) همه موارد یاد شده

۴. چنانچه پایگاه اجتماعی فرد معلوم باشد، کدام یک از موارد ذیل را می توان با

احتمال زیاد، در مورد او پیش‌بینی کرد؟

الف) حزب سیاسی شخص

ب) بخشی از شهر که شخص در آن زندگی می‌کند

ج) میزان علایق مذهبی شخص

د) همه موارد یاد شده

۵. طبقات اجتماعی

الف) منحصر به امریکای شمالی است

ب) مشخصه همه جوامع کاملاً تخصصی شده است

ج) تنها در جوامع مارکسیستی وجود دارند

د) مشخصه بارز همه جوامع صنعتی است

۶. طبقه اجتماعی

الف) قشری از مردم است که در رتبه‌بندی اجتماعی، در یک سطح قرار

می‌گیرند

ب) اکنون در امریکا وجود ندارد

ج) بخش کاملاً متمایزی از جمعیت است

د) تعیین‌کننده رشد جسمانی فرد است

۷. شغل فرد شاخص مناسبی برای تعیین موقعیت طبقاتی اوست زیرا

الف) شغل بر شیوه زندگی فرد، به میزان زیادی تأثیر می‌گذارد

ب) اغلب با سطح تحصیلات فرد در ارتباط است

ج) بسیاری از مشاغل، به وضوح مهم‌تر از مشاغل دیگرند

د) موارد الف و ب

۸. رایج‌ترین ملاکها برای تعیین طبقه اجتماعی افراد عبارت‌اند از

الف) درآمد و سطح تحصیلات

ب) درآمد و شغل

ج) درآمد، شغل و سطح تحصیلات

د) شغل، درآمد و نحوه صحبت کردن

۱. هر قدر که طبقه اجتماعی فرد در جامعه صنعتی پایین تر باشد،

الف) احتمال بیشتری وجود دارد که فرد دوره دبیرستان را به پایان برساند

ب) احتمال کمتری وجود دارد که فرد حال را فدای آینده کند

ج) احتمال کمتری وجود دارد که فرد از روستا به شهر مهاجرت کرده باشد

د) احتمال بیشتری وجود دارد که عضو یک خانواده از هم گسیخته باشد

۱۰. بنا به نظر کارل مارکس، کدام یک از این طبقات در حال فروپاشی است؟

الف) پرولتاریا

ب) خرده بورژوازی

ج) بورژوازی

د) طبقه بالا رو به پایین

پاسخها

۱) ب ۲) ج ۳) د ۴) د ۵) د ۶) الف ۷) د ۸) ج ۹) د ۱۰) ج

پرسش و پاسخ

۱. ملاکهایی که مبنای طبقه بندی افراد در مراتب اجتماعی گوناگون است کدام اند؟

ملاکهای اصلی که با آنها، افراد در یک نظام قشر بندی رتبه بندی می شوند

عبارت اند از قدرت، ثروت و مکتب این افراد. این متغیرها در همه جوامع بشری

ارزش محسوب می شوند.

۲. طبقه اجتماعی چیست؟

طبقه اجتماعی، به گروه وسیعی از افراد اطلاق می شود که در نظام قشر بندی،

رتبه مشابهی دارند. هر طبقه اجتماعی با سطح معینی از ثروت، قدرت و منزلت

مشخص می شود.

۲. در جامعه طبقاتی باز، پایگاه اجتماعی فرد مبتنی است بر

الف) وراثت

ب) حمایت

ج) ثروت

د) توانایی شخصی

۳. تحرک ممکن است در آینده به میزان بالایی کاهش یابد؛ زیرا

الف) تحصیلات، دیگر مورد توجه قرار نمی‌گیرد

ب) از تعداد کارگرانی که در پایین سلسله مراتب شغلی قرار دارند کاسته می‌شود

ج) برنامه‌های رفاهی، نیازهای طبقات پایین را برطرف می‌سازد

د) افراد انگیزه‌ای برای پیشرفت ندارند

۴. کدام یک از موارد ذیل به روند تحرک اجتماعی کمک می‌کند؟

الف) فراگیری شیوه‌های رفتاری خاص طبقه بالا

ب) عضویت در انجمنهای بلندپایه^۱

ج) زناشویی با اعضای طبقات بالا

د) همه موارد یاد شده

۵. جوامع کشاورزی و سنتی، معمولاً جزو کدام یک از نظامهای طبقاتی زیر

محسوب می‌شوند؟

الف) نظام طبقاتی بسته

ب) نظامهای طبقاتی باز

ج) نظامهای بی طبقه

د) هیچ یک از موارد یاد شده

۶. جوامع صنعتی جزو کدام یک از نظامهای زیر به شمار می‌روند؟

الف) نظامهای طبقاتی بسته

ب) نظامهای طبقاتی باز

ج) نظامهای کاستی

د) نظامهای ارضی

۷. برای اینکه فرد به تحرک اجتماعی نایل شود، کدام یک از عوامل ذیل را باید دارا باشد؟

الف) استعداد

ب) بلندپروازی

ج) حمایت

د) همه موارد یاد شده

۸. پیشرفت در خودکار شدن صنایع، تقاضا را برای کدام یک از گروههای زیر افزایش خواهد داد؟

الف) کارگران غیر ماهر

ب) تولیدکنندگان صنایع دستی

ج) افزارمندان^۱

د) کارگران نیمه ماهر

۹. فرصت برای تحرک اجتماعی احتمال دارد بیشتر در جامعه‌ای افزایش یابد که

الف) اعتقاد وسیعی به برابری دارند

ب) شمار کل مشاغل سطح بالا در جامعه افزایش یافته است

ج) همه افراد تحصیل کرده‌اند

د) همه موارد یاد شده

پاسخها

۱) ب ۲) د ۳) ب ۴) د ۵) الف ۶) ب ۷) د ۸) ج ۹) ب

۲. کدام یک از موارد زیر نمونه رفتار جمعی است؟

الف) نهادهای جامعه

ب) آداب جامعه

ج) عامه جامعه

د) دو مورد الف و ج

۳. یکی از عوامل تعیین کننده رفتار جمعی عبارت است از

الف) ترس از محرومیت

ب) سنت

ج) گسترش باور به رسیدن به یک نتیجه مطلوب

د) الف و ج

۴. رفتار جماعت ممکن است با توسل به کدام یک از موارد زیر محدود شود؟

الف) نیازهای عاطفی اعضای آن

ب) آداب اعضای آن

ج) رهبری

د) همه موارد یادشده

۵. اساساً جماعت شنونده - تماشاچی با جماعت آشوبگر متفاوت است؛ زیرا

جماعت شنونده - تماشاچی بیشتر

الف) خشن

ب) خواستار شدت عمل

ج) منفعل

د) ناهمگن است

۶. اجتناب از هراس به کدام یک از موارد زیر بستگی دارد؟

الف) میزان تحصیلات گروه

ب) اقدام سریع و قاطعانه رهبران

ج) گذشتن از بحر آنها

د) همه موارد یاد شده

۷. هراس هنگامی رخ می دهد که

الف) شمار وسیعی از مردم از چیزی می ترسند

ب) مردم دچار وسوسه به دست آوردن چیزی هستند

ج) مردم گمان می کنند که از یک خطر حتمی راه گریزی ندارند

د) همه موارد یاد شده

۸. کدام یک از گروههای زیر جماعتی عامه را تشکیل می دهند؟

الف) طرفداران برابری نژادی

ب) طرفداران خلع سلاح عمومی

ج) طرفداران تحریم مشروبات الکلی

د) همه موارد یاد شده

۹. کدام یک از موارد زیر ویژگی رفتار جمعی نیست؟

الف) گمنامی

ب) تلقین پذیری

ج) سرایت اجتماعی

د) تداوم روابط شخصی

۱۰. مردم شایعه ها را باور می کنند اگر

الف) توجیه کننده تنفرهای آنها باشد

ب) تنشهای هیجانی آنها را افزایش دهد

ج) واقعیتهای بسیاری در آنها نهفته باشد

د) الف و ب

پاسخها

۱) د ۲) ج ۳) د ۴) د ۵) ج ۶) د ۷) د ۸) د ۹) د ۱۰) الف

کمبودها صورت می‌گیرد؛ بنابراین، دولت باید از طریق ارائه برنامه‌ها و خط‌مشیها، این کمبودها را جبران کند. دولت ناگزیر است که در زمینه آموزش و پرورش، تحصیلات عالی، ارتباطات، حمل‌ونقل، روابط اجتماعی، حقوق و دستمزد، نظام اداری، نظام توزیع، صنایع، امور کشاورزی و نیروی کار، دگرگونیهای مثبت و مترقیانه‌ای ایجاد کند، در غیر این صورت، سرانجام محکوم به شکست و از هم‌پاشیدگی خواهد بود.

تمرین

۱. دیوان‌سالاری به این دلیل در سازمانهای وسیع توسعه می‌یابد که

(الف) در پرتو آن، وظایف لازم به طور کارآمدتری انجام گیرد

(ب) در کارها هماهنگی ایجاد شود

(ج) از فساد جلوگیری شود

(د) چون روشهای غیررسمی دیگر کافی نیست، همه این کارکردها انجام گیرند

۲. دیوان‌سالاری دولتی غالباً دستخوش کدام‌یک از مسائل زیر است؟

(الف) عملکردهای بسیار مقرراتی که موجب تأخیر در پاسخ به سؤالات

می‌گردد

(ب) کارکنان دولت، به علت اتکای شدید به آیین‌نامه‌ها، وظایف واقعی‌شان را

نادیده می‌گیرند

(ج) نبود امنیت کاری برای کارمندان

(د) موارد الف و ب

۳. سازمان رسمی

(الف) دارای نظامی از هنجارها و ارزشهاست

(ب) عمدتاً در گروههای نخستین یافت می‌شود

(ج) فقط جنبه‌ای از سازمان اجتماعی است

(د) در همه گروهها یافت می‌شود

۴. نهادهای اجتماعی از این جهت با سازمانهای رسمی متفاوت اند که
الف) تجمعاتی از مردم اند

ب) نظامهایی از هنجارها و ارزشهاست

ج) همیشه با دیوانسالاری همراه است

د) فقط در تعداد محدودی از جوامع یافت می شود

۵. کدام یک از موارد زیر ویژگی سازمان دیوانسالار نیست؟

الف) انتصاب افراد شایسته

ب) استقامت و ایستادگی در کار

ج) زنجیره فرماندهی

د) ساختار غیررسمی

۶. الیگارشی هنگامی به وجود می آید که

الف) قدرت زیادی در دست چند تن باشد

ب) مجراهای ارتباطی، از بالاترین مقامات تا پایین ترین افراد، کاملاً باز باشد

ج) انتخابات علنی و آزاد در سازمان وجود داشته باشد

د) افراد تنها بر مبنای لیاقتشان انتخاب شوند

۷. الیگارشی

الف) در انجمنهای اختیاری وجود ندارد

ب) تنها در سازمانهای دیوانسالار بزرگ یافت می شود

ج) نتیجه سطح بالای مشارکت در میان اعضای سازمان است

د) تقریباً در همه سازمانهای رسمی دیده می شود

۸. ساختار هنجارمند سازمان با کدام یک از موارد زیر مشخص می شود؟

الف) مقررات اساسی

ب) نوع افرادی که برای سازمان کار می کنند

ج) زنجیره فرماندهی و سلسله مراتب اداری

د) هیچ کدام از موارد یاد شده

۹. بهترین تعریف اقتدار عبارت است از

الف) توانایی تأثیرگذاری بر اعمال دیگران

ب) حق تصمیم‌گیری و اعمال آن

ج) به کارگیری زور

د) استفاده عملی از ویژگیهای شخصی

۱۰. متخصصان با دیگر دیوان‌سالاران به این علت متفاوت‌اند که

الف) آنان برای توجیه اعمالشان به مقررات و خط‌مشیهای سازمان توجه

می‌کنند

ب) با هنجارهای حرفه‌ای و عقاید همکارانشان هدایت می‌شوند

ج) کارکنان دیگر را سرمشق خود قرار می‌دهند

د) آنان بیشتر از دیگران به زنجیره فرماندهی پایبندند

پاسخها

۱) د (۲) د (۳) ج (۴) ب (۵) د (۶) الف (۷) د (۸) الف (۹) ب (۱۰) ب

پرسش و پاسخ

۱. سازمان رسمی چیست؟

سازمان رسمی گروهی از افراد است که فعالیتهای خود را هماهنگ می‌کنند و از مجموعه‌ای از آیین‌نامه‌ها و مقررات مشخص پیروی می‌کنند تا به طور مؤثر به هدف یا مجموعه‌ای از اهداف دست یابند.

۲. نمونه‌هایی از سازمانهای رسمی را ذکر کنید و بگویید که این سازمانها چه

اهدافی را دنبال می‌کنند؟

بیمارستان یک سازمان رسمی است که بیماران و مجروحان را درمان می‌کند. نیروی زمینی، هوایی و دریایی، هر یک سازمانهایی است که از کشور حراست می‌کنند. کارخانه سازمانی است که در آن کالای معینی ساخته می‌شود. بانک

مسلط جامعه، قانونی شمرده است سرپیچی می‌کنند و به مقاومت مسالمت‌آمیز یا انهدام اموال عمومی متوسل می‌شوند تا توجه همگان را به مسائلی که برایشان اهمیت دارد جلب کنند و از این طریق، از قدرت مسلط جامعه انتقام بگیرند.

نهمین

۱. قدرت ژنرال ارتش با کدام یک از موارد زیر قانونی شده است؟

الف) نفوذ

ب) اقتدار

ج) قدرت اشتهاری

د) قدرت واقعی

۲. قدرت رئیس جمهور دوره قبل بر کدام یک از موارد زیر متکی است؟

الف) نفوذ

ب) قدرت بالقوه

ج) قدرت بالفعل

د) اقتدار

۳. بهترین توصیف برای قدرت شهردار کدام یک از موارد زیر است؟

الف) قدرت بالقوه

ب) قدرت اشتهاری

ج) قدرت بالفعل

د) همه موارد یاد شده

۴. قدرتی را که اعضای اجتماع به اشخاص یا گروه‌های ذی‌نفوذ اطلاق می‌کنند،

کدام یک از موارد زیر است؟

الف) قدرت بالفعل

ب) قدرت بالقوه

ج) قدرت اشتهاری

د) قدرت غیر مشروع

۵. قدرتی که برخی از اشخاص یا گروه‌ها در جامعه دارند، کدام یک از موارد زیر است؟

الف) قدرت بالفعل

ب) قدرت بالقوه

ج) قدرت اشتهاری

د) هیچ‌یک از موارد یاد شده

۶. در امریکا گروه نخبگان متشکل است از

الف) ثروتمندان

ب) مدیران

ج) افراد بانفوذ جامعه

د) همه موارد یاد شده

۷. تحصنها نمونه‌ای از کدام یک از موارد زیر است؟

الف) اعمال زور با خشونت

ب) قدرت سیاسی

ج) اعمال زور بدون خشونت

د) هیچ‌کدام

۸. قدرت سازمان منحصر به کدام یک از موارد زیر است؟

الف) حجم و انسجام

ب) نقشی که سازمان برای خود قائل است

ج) نقشی که جامعه برای سازمان قائل است

د) همه موارد یاد شده

۹. رئیس جمهوری که از محبوبیت بسیار بالایی برخوردار است، چه نوع اقتداری دارد؟

الف) دیوان سالارانه

ب) سنتی

ج) فرهمندی

د) الف و ج

۱۰. قدرت سازمانهای رسمی از کدام یک از موارد زیر سرچشمه می‌گیرد؟

الف) توانایی انباشتن پول

ب) اقدام برنامه‌ریزی شده و هماهنگ

ج) جاذبه‌های فکری در میان توده رأی‌دهندگان

د) فقط الف و ب

پاسخها

۱) ب ۲) الف ۳) الف ۴) ج ۵) الف ۶) د ۷) ج ۸) د ۹) د ۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. منظور جامعه‌شناس از اینکه می‌گوید یک فرد قدرت را در دست دارد چیست؟

منظور جامعه‌شناسان این است که آن فرد توانایی تحمیل اراده‌اش را بر شخص

دیگر یا گروهی از افراد دارد. قدرت عبارت از توانایی کنترل رفتار دیگران است.

۲. برخی از روابطی را که در آنها قدرت به کار گرفته می‌شود ذکر کنید.

در روابط زناشویی، روابط تجاری، روابط میان مقامات حکومتی و مردم،

روابط بین‌المللی و روابط میان کارگران و کارفرمایان، قدرت به کار گرفته می‌شود.

۳. تفرق میان قدرت شخصی و قدرت اجتماعی چیست؟

فردی که دارای قدرت شخصی است فردی است که می‌تواند مسیر زندگی‌اش را

بدون اتکای زیاد به عوامل خارجی تعیین کند. فرد در صورتی که بتواند اعمال

دیگران را کنترل کند دارای قدرت اجتماعی است.

۴. برخی از منابع قدرت را ذکر کنید.

قدرت می‌تواند ناشی از کنترل منابع مالی، سمتهای بانفوذ دولتی، صنفی یا

سیاسی، باشد. همچنین اگر فرد محبوب و مورد احترام دیگران باشد، از قدرت

برخوردار است.

عموم موفق شود، جنبش، نهادی می‌شود. در این مرحله، نوعی دیوان‌سالاری در جنبش ایجاد می‌شود و رهبری منضبط و حرفه‌ای جایگزین شخصیت‌های فرهمند پیشین می‌گردد.

۱۱-۲۱ کارکرد جنبشهای اجتماعی

جنبشهای اجتماعی موفقیت‌آمیز به نهادی شدن بسیاری از برنامه‌ها می‌انجامد که حراست یکسان و حقوق یکسان را برای بسیاری از گروه‌ها - که زمانی مورد تبعیض و بی‌عدالتی واقع شده بودند - تأمین می‌کند. جنبشهای اجتماعی موفقیت‌آمیز منجر به تغییراتی در قانون اساسی می‌گردد که زندگی جدید و بهتری را برای میلیون‌ها انسان به ارمغان می‌آورد.

تمرین

۱. جنبشهای اجتماعی با کدام یک از طرق زیر مورد بررسی قرار گرفته است؟

الف) مشاهده از طریق مشارکت در جنبش

ب) بررسی اسناد و مدارک تاریخی

ج) آزمایشها

د) الف و ب

۲. جنبشهای اجتماعی به احتمال قوی در جامعه‌ای پدید می‌آیند که

الف) باثبات و کاملاً یکپارچه است

ب) از هم پاشیده است

ج) دچار فقر است

د) سلطه طلب است

۳. کدام یک از موارد زیر جزو علت‌های جنبش اجتماعی نیست؟

الف) سرخوردگی

ب) سردرگمی

ج) یکپارچگی

د) بی‌هنجاری

۴. به جنبش گروهی از مردم که از وضع جامعه‌شان ناراضی‌اند و آن را ترک می‌کنند،

چه می‌گویند؟

الف) کوچنده

ب) اصلاح طلب

ج) انقلابی

د) آرمان‌گرا

۵. آن جنبش اجتماعی که ایدئولوژی آن می‌خواهد بدون تغییر دادن واقعیت،

بیش مردم را نسبت به آن واقعیت دگرگون سازد، به کدام یک از این جنبشها

اطلاق می‌شود؟

الف) جنبش آرمان‌گرا

ب) جنبش اصلاح طلب

ج) جنبش مقاومت

د) جنبش نمایشی

۶. تلاش سازمان‌یافته برای ایجاد نظام اجتماعی مطلوب در یک اجتماع کوچک چه

جنبشی نامیده می‌شود؟

الف) جنبش نمایشی

ب) جنبش آرمان‌گرا

ج) جنبش اصلاح طلب

د) جنبش مقاومت

۷. اهداف تغییر دادن تنها یکی از جنبه‌های جامعه، ویژگی کدام یک از انواع

جنبشهای زیر است؟

الف) جنبش مقاومت

ب) جنبش انقلابی

ج) جنبش اصلاح طلب

د) جنبش نمایشی

۸. دوره‌ای که در آن، جنبش سازماندهی می‌شود چه نام دارد؟

الف) مرحله قالب‌ریزی

ب) مرحله نهادی شدن

ج) مرحله از هم‌پاشیدگی

د) مرحله برانگیختگی

۹. حامیان جنبشهای اجتماعی کدام یک از ویژگیهای زیر را دارند؟

الف) سرخوردگی

ب) بی‌قراری

ج) بی‌حوصلگی

د) همه موارد یاد شده

پاسخها

۱) د ۲) ب ۳) ج ۴) الف ۵) د ۶) ب ۷) ج ۸) الف ۹) د

پرسش و پاسخ

۱. جنبش اجتماعی چیست؟

جنبش اجتماعی کوشش سازمان‌یافته گروه یا جمعی است که می‌خواهند برخی از شئون جامعه را تغییر دهند یا حفظ کنند.

۲. نمونه‌هایی از برخی از جنبشهای اجتماعی که جامعه‌شناسان بررسی کرده‌اند بیاورید.

جنبشهای رهایی‌بخش ملی، جنبش صلح سبز، جنبش آزادی زنان، جنبش طرفداران حقوق مدنی در امریکا، جنبش آزادیخواهی، جنبش احیای مذهب و جنبشهای انقلابی.

تمرین

۱. اختراع فناوریانه تنها زمانی عامل دگرگونی اجتماعی است که

الف) مورد استفاده قرار گیرد

ب) اوضاع را بهبود بخشد

ج) کارایی داشته باشد

د) همه موارد یاد شده

۲. کدام یک از موارد زیر نمونه‌ای از ابداع مادی است؟

الف) تیر و کمان

ب) ازدواج

ج) زبان

د) بازی شطرنج

۳. گسترش خصایص فرهنگی از یک گروه به گروه دیگر عبارت است از

الف) توزیع

ب) اشاعه

ج) بسط

د) توالی

۴. به کارگیری عناصر قدیمی یک فرهنگ و ایجاد یک پدیده نو به کدام یک از این

موارد اطلاق می‌شود؟

الف) ابداع

ب) اکتشاف

ج) پس‌افتادگی فرهنگی

د) پیشرفت

۵. انباشت دانش موجود در جامعه عبارت است از

الف) شالوده فرهنگی

ب) تأخر فرهنگی

ج) ابداع

د) اکتشاف

۶. هوایما به این علت در یونان باستان اختراع نشد که

الف) یونانیها به اندازه مردم قرن بیستم نوآور نبودند

ب) آنان مزیتی برای پرواز قائل نبودند

ج) شالوده فرهنگی شان توان این کار را نداشت

د) همه موارد یاد شده

۷. جامعه‌ای که پذیرای دگرگونی است، احتمالاً

الف) بر رعایت شعایر تأکید دارد

ب) برخی از جنبه‌های سنتهایش را مورد انتقاد قرار می‌دهد

ج) بر درایت سالخوردگان ارج می‌نهد

د) موارد ب و ج

۸. در جامعه صنعتی،

الف) هر نوع تغییری با ارزش قلمداد می‌شود

ب) تنها برخی از انواع تغییر مورد تقدیر قرار می‌گیرد و برای برخی دیگر ارزشی-

قائل نمی‌شوند

ج) تقریباً هر کسی تغییر را امر مسلمی می‌داند

د) همه موارد یاد شده

۹. فردی که می‌خواهد عامل موفقیتی برای تغییر دادن باشد، باید

الف) درباره آن الگوی فرهنگی که می‌خواهد تغییر دهد اطلاعات کافی

داشته باشد

ب) خطرهای احتمالی آن را به جان بپذیرد

ج) بکوشد نوسازی را با یکی از جنبه‌های جامعه که مورد احترام قرار می‌گیرد

ارتباط دهد

د) همه موارد یاد شده

۱۰. کدام یک از موارد زیر عارضه‌های از هم‌گسیختگی اجتماعی است؟

الف) ناتوانی کنترل اجتماعی به شیوه‌های سنتی

ب) سردرگمی و عدم اطمینان به آینده

ج) انحطاط اخلاقی جامعه

د) همه موارد یاد شده

پاسخها

۱) الف (۲) الف (۳) ب (۴) الف (۵) الف (۶) ج (۷) ب (۸) ب (۹) د (۱۰) د

پرسش و پاسخ

۱. دگرگونی اجتماعی چیست؟ آیا دگرگونی اجتماعی به نظر جامعه‌شناسان

تغییری است که بر شمار کثیری از مردم تأثیر می‌گذارد، یا بر تعداد کمی از افراد؟

دگرگونی اجتماعی به تغییر در ساختار یا سازمان اجتماعی جامعه اطلاق

می‌شود. دگرگونی در فناوری، اعتقادات، الگوهای رفتاری، هنجارها و نظامهای

ارزشی، دگرگونی اجتماعی به شمار می‌روند. دگرگونی اجتماعی بر تعداد کثیری از

افراد جامعه تأثیر می‌گذارد. تغییراتی که شمار کمی از افراد را تحت تأثیر قرار

می‌دهد، قاعدتاً مورد پژوهش جامعه‌شناسان قرار نمی‌گیرد.

۲. چرا جامعه‌شناسان به بررسی دگرگونی اجتماعی علاقه‌مندند؟

جامعه‌شناسان می‌کوشند نظریه‌هایی ارائه دهند که علت رخداد دگرگونی

اجتماعی را تبیین، و تغییراتی را که در آینده به وقوع خواهد پیوست، پیش‌بینی کند.

عواملی که محرک یا بازدارنده دگرگونی است و تشخیص سود یا زیان دگرگونیهای

اجتماعی، برای جامعه و اعضای آن اهمیت زیادی دارد. ما از طریق شناخت فرایند

دگرگونی اجتماعی می‌توانیم حرکت کل جامعه را به مسیر درست‌تری هدایت کنیم.

۳. برخی از افرادی را نام ببرید که نظریه‌های تکاملی را برای تبیین فرایند دگرگونی

اجتماعی ارائه نمودند. توضیح دهید که این نظریه‌ها چه وجوه مشترکی با هم

دارند.

با آرزوی موفقیت، نصیری 09111256186

موضوع تحقیق و خلاصه آن را به یاد داشته باشید